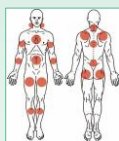

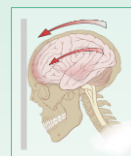
Cognitieve problemen bij het post-COVID-syndroom

Drs. Jan D. Verhoeven
Psycholoog en fysio- manueel therapeut

1

Pijn

Cognitieve en energetische beperkingen

2

Cognitieve en energetische beperkingen

3

OPINIE

TBV 10, nr.11 (november 2002)

Van ICIDH naar ICF: consequenties voor claimbeoordeling en kansen voor reïntegratie

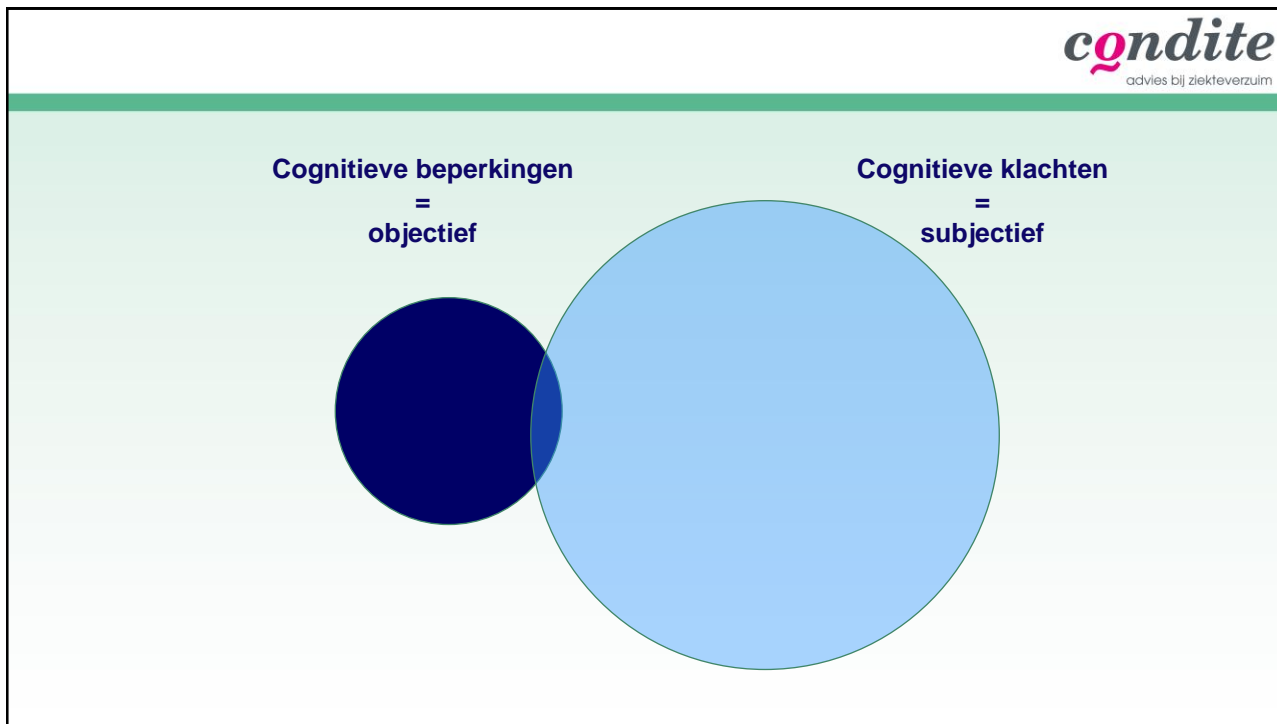
Jan D. Verhoeven

Samenvatting

Zowel in de verzekerings- als bedrijfsgeneeskunde vormt de ICIDH een belangrijk uitgangspunt. Al vanaf het moment van het verschijnen van de ICIDH was er kritiek op het feit dat het begrip handicap in deze systematiek uitsluitend betrekking heeft op aan de persoon gebonden factoren. Daarnaast werd in de toepassing van de ICIDH ten onrechte uitgegaan van een noodzakelijke uni-directe causaliteit, waarbij menselijk functioneren uitsluitend in negatieve zin kan worden beschreven. Met het verschijnen van de ICF is er tegemoet gekomen aan deze kritiek. Met het nieuwe begrippenkader is het mogelijk om ook de omgevingsfactoren te beschrijven en het menselijk functioneren in neutrale termen te classificeren. Tevens biedt de systematiek aanzien van de causaliteit, het belang van toenemende preventie en de mogelijkheden om te onderschrijven. De ICF sluit daarmee beter aan op ontwikkeling van gezondheidszorg en stimuleert tot een tijdcontingente reïntegratie.

Om vorm en uitvoering te geven aan die attitudeverandering zullen de basis voor beoordeling (schattingsbesluit en FML) en het begrippenkader in de bedrijfsgezondheidszorg (verder) aangepast moeten worden aan de systematiek van de ICF.

4

5

condite
advies bij ziekteverzuim

International Archives of Occupational and Environmental Health (2021) 94:901–910
<https://doi.org/10.1007/s00420-020-01643-1>

ORIGINAL ARTICLE

Subjective cognitive complaints and permanent work disability: a prospective cohort study

Minna Pihlajamäki¹ · Heikki Arola² · Heini Ahveninen² · Jyrki Ollikainen³ · Mikko Korhonen³ · Tapio Nummi³ · Jukka Uitti^{1,4,5} · Simo Taimela^{6,7}

Received: 15 May 2020 / Accepted: 24 December 2020 / Published online: 19 January 2021
 © The Author(s) 2021

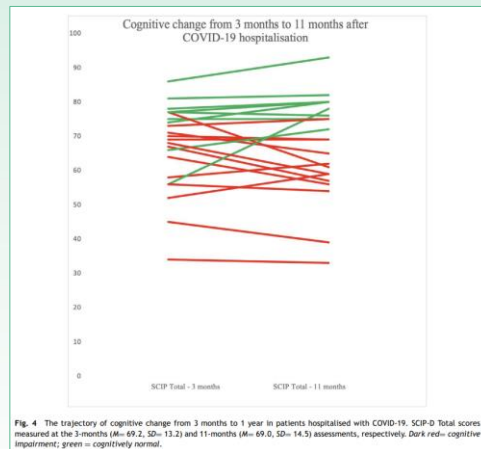
**Onafhankelijk van de reden van uitval in kennisintensieve beroepen,
 zijn **subjectieve cognitieve klachten sterk voorspellend** voor
 blijvende arbeidsongeschiktheid**

6

Ongeveer 20 procent van de volwassenen meldt 12 weken na COVID-19 nog cognitieve problemen. In tegenstelling tot andere symptomen (zoals verlies van geur en smaak) zijn deze cognitieve problemen niet ‘self-limiting’ en nemen vaak toe bij kwetsbare personen (follow-up na 6 maanden).

Ceban F, Ling S, Lui LMW, Lee Y, Gill H, Teopiz KM, Rodrigues NB, Subramaniapillai M, Di Vincenzo JD, Cao B, Lin K, Mansur RB, Ho RC, Rosenblat JD, Miskowiak KW, Vinberg M, Maletic V, McIntyre RS. Fatigue and cognitive impairment in Post-COVID-19 Syndrome: A systematic review and meta-analysis. *Brain Behav Immun.* 2022 Mar;101:93-135.

7

Miskowiak KW, Fugledalen L, Jespersen AE, Sattler SM, Podlekareva D, Rungby J, Porsberg CM, Johnsen S. Trajectory of cognitive impairments over 1 year after COVID-19 hospitalisation: Pattern, severity, and functional implications. *Eur Neuropsychopharmacol.* 2022 Apr 14;59:82-92.

8

**Ik kwam, zag en
vergat wat ik
van plan was.**

9

	Functioneel cognitieve stoornis	(Degeneratieve) schade in het brein
1	Client is zichzelf bewust van zijn probleem	Anderen zijn zich vooral bewust van probleem
2	Antwoordt onafhankelijk	'head turn sign'; kijkt naar anderen voor beantwoording
3	Gedetailleerde beschrijving van klachten en beperkingen	Afwezigheid details bij beschrijving van klachten en beperkingen
4	Gedetailleerde beschrijving eerder onderzoek en behandelingen	Verstrekt minder details over voorgeschiedenis
5	Kan begin en oorzaak problemen beschrijven	Moeilijkheden om beginpunt te beschrijven
6	Cognitieve symptomen zijn vergelijkbaar met cognitieve missers die in gezonde populatie worden ervaren, maar extremer	Cognitieve symptomen liggen buiten de normale ervaringen
7	Wisselend beloop in de tijd	Stabiel op korte termijn en gewoonlijk verdere verslechtering op langere termijn
8	Interne inconsistentie tussen beschreven klachten en waarneming functioneren (bijv. woordvindproblemen)	Beschreven klachten en waarneming functioneren is consistent
9	Externe inconsistentie tussen beschreven klachten en testresultaten	Beschreven klachten en testresultaten zijn consistent
10	Wijst geruststelling af	Waardeert geruststelling

10

Cognitieve problemen bij het post-COVID-syndroom

11

Er zijn sterke argumenten om Long-Covid aan te merken als de eerste aandoening die is geduid en waarvan de kenmerken zijn bepaald, omdat patiënten elkaar hebben gevonden op sociale media.

Daarbij werden deskundigen gevonden die het uitgangspunt ondersteunen dat patiënten met Long-Covid een vrij homogene groep vormen en de gevolgen op lange termijn na COVID-19 zich onderscheiden van andere virale infecties.

De invloed van psychische factoren wordt verworpen en de slechte prognose wordt benadrukt.

Callard F, Perego E. How and why patients made Long Covid. Soc Sci Med. 2021 Jan;268:113426.

12

Artikel

↑↑ Cytokine levels ('cytokine storm')

Coronavirus, COVID-19: hoe pak je de langetermijnevolgen van deze cytokine storm aan?

April 2020 | ⌚ 3 minuten lezen

drs. Jan D. Verhoeven

15

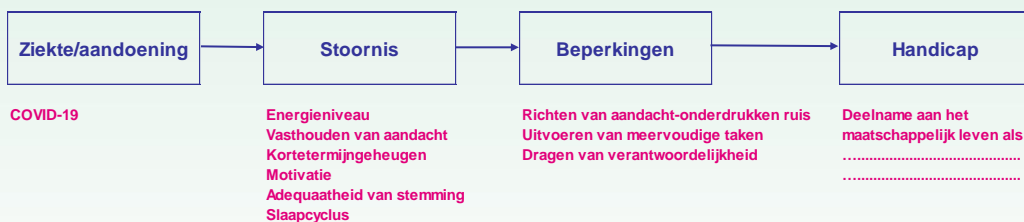
“Wij willen graag aantekenen dat voor Long COVID geenszins bewezen is dat persoonskenmerken invloed hebben op het ziekteverloop.

Er is echter geen enkel bewijs dat de Long COVID-klachten in stand zouden worden gehouden door angst en depressie, de behandelaar mag dit dan ook nooit suggereren.

De heer Verhoeven sluit zijn artikel af met tips voor in de praktijk, waaronder: ‘Herstel van functioneren, is de voorwaarde om de klachten terug te dringen.’ Wij vinden dit een zorgwekkende tip en zouden deze bewering juist willen omdraaien. Wij stellen dat eerst de klachten teruggedrongen moeten worden, voordat herstel van functioneren ingezet kan worden.”

16

Medische model ofwel model ziektegevolgen ICDH

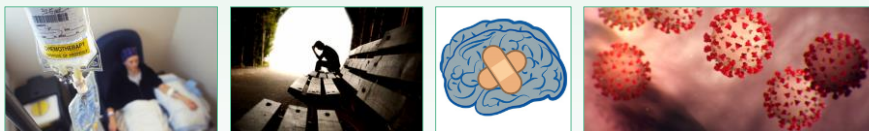

**Re-integratie is hierbij niet het begin,
maar de laatste stap in dit proces!**

17

**Arbidsverzuim langer dan een half jaar,
versterkt leeftijdgerelateerd cognitief verval.**

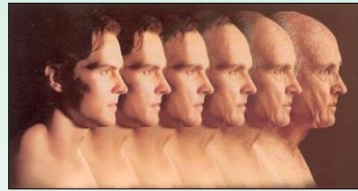
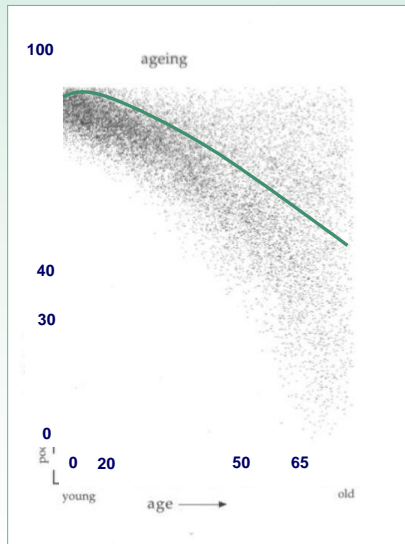
**Uitvoeren van werkzaamheden met een hogere cognitieve
taakbelasting, onder gunstige omstandigheden,
beschermt tegen cognitief verval.**

Nexø MA, Meng A, Borg V. Can psychosocial work conditions protect against age-related cognitive decline? Results from a systematic review. *Occup Environ Med.* 2016 Jul;73(7):487-96.

Leist AK, Glymour MM, Mackenbach JP, van Lenthe FJ, Avendano M. Time away from work predicts later cognitive function: differences by activity during leave. *Ann Epidemiol.* 2013 Aug;23(8):455-62.

18

19

Thinking

Fast

+

Slow

System 1:

- Automatic
- Intuitive
- Instinctive
- Primary
- Rapid
- Blind
- “WYSIATI”

System 2:

- Considered
- Effortful
- Focused
- Secondary
- Slower
- Lazy

20

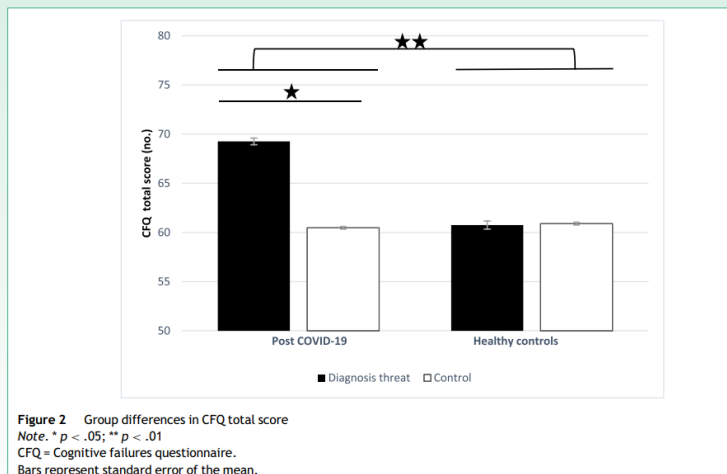
Na COVID-19 is er een sterke relatie tussen psychische distress en cognitieve klachten. Deze relatie is onafhankelijk van het objectief neurocognitief functioneren. Het objectief neurocognitief functioneren is ook niet bepalend voor psychische distress.

Cognitieve klachten zijn met name gerelateerd aan angst en depressie.

Gouraud C, Bottemanne H, Lahlou-Laforêt K, Blanchard A, Günther S, Batti SE, Auclin E, Limosin F, Hulot JS, Lebeaux D, Lemogne C. Association Between Psychological Distress, Cognitive Complaints, and Neuropsychological Status After a Severe COVID-19 Episode: A Cross-Sectional Study. *Front Psychiatry*. 2021 Sep 3;12:725861

Almeria M, Cejudo JC, Sotoca J, Deus J, Krupinski J. Cognitive profile following COVID-19 infection: Clinical predictors leading to neuropsychological impairment. *Brain Behav Immun Health*. 2020 Dec;9:100163

21

Winter D, Braw Y. COVID-19: **Impact of diagnosis threat** and suggestibility on subjective cognitive complaints. *Int J Clin Health Psychol*. 2022 Jan-Apr;22(1):100253. doi: 10.1016/j.ijchp.2021.100253. Epub 2021 May 24. PMID: 34054975

22

Uitspraken van een behandelaar (externe factor) kunnen onbedoeld een **catastroferende werking** hebben en daarmee de angst voor Long-COVID aanwakkeren.

Behandelaren moeten zich dan ook meer bewust zijn van het '**negatieve verwachtingseffect**', namelijk de bijwerkingen van uitspraken die zij na onderzoek en behandeling doen.

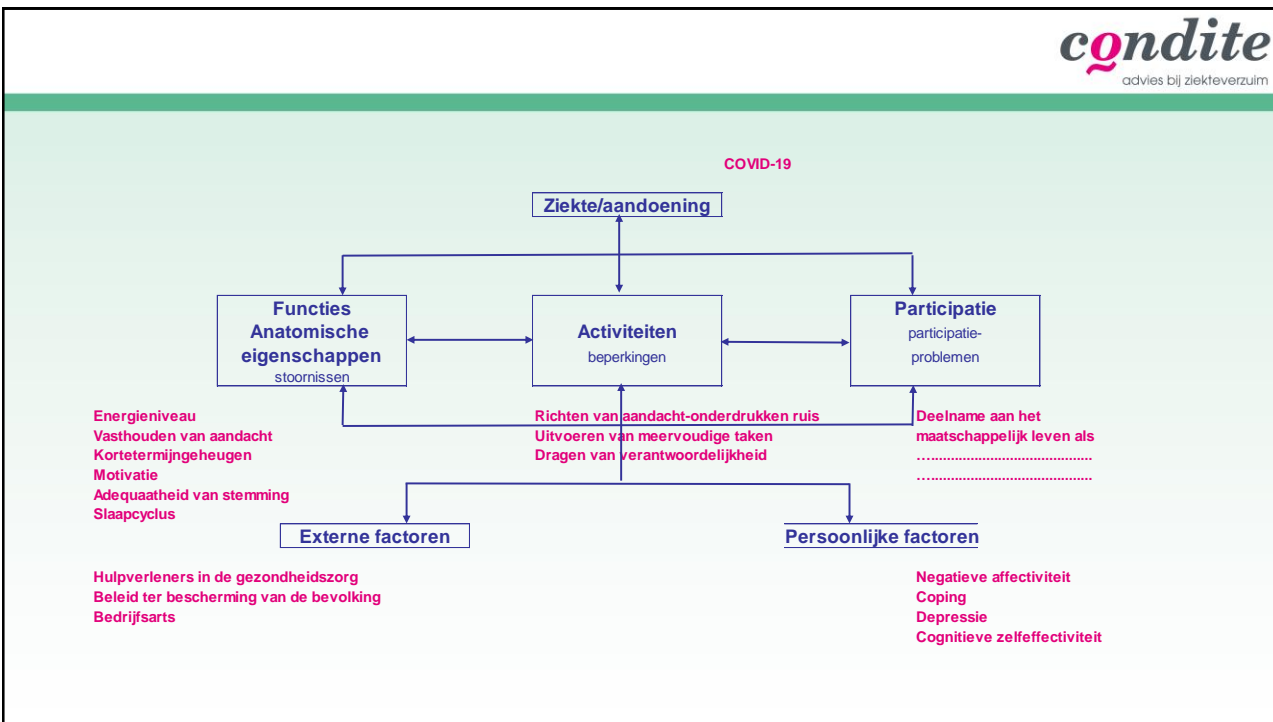
'Herstel duurt heel lang en misschien herstel je nooit helemaal'

Hansen E., & Zech, N. (2019). Nocebo Effects and Negative Suggestions in Daily Clinical Practice – Forms, Impact and Approaches to void Them. *Frontiers in Pharmacology* 10-77. doi: 10.3389/fphar.2019.00077.

23

24

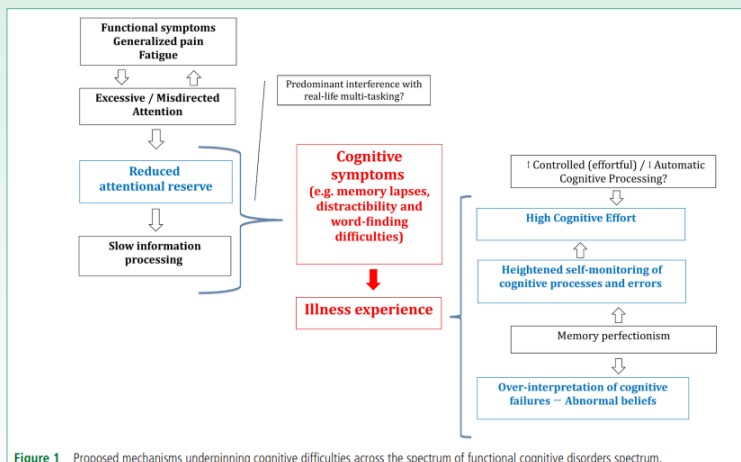
25

	Uitvoering	Vermogen
Beschrijft wat iemand in zijn/haar bestaande omgeving doet		
Leren en toepassen van kennis		
Algemene taken en eisen		Beschrijft het niveau van functioneren dat iemand kan bereiken
Communicatie		
Mobiliteit		
Het gat tussen de uitvoering en het vermogen verschaft een nuttige richtlijn wat er aan kan worden gedaan om de uitvoering te bevorderen.		
Huissnoden		
Tussenmenselijke interacties en relaties		
Belangrijke levensgebieden		
Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven		

26

	Functioneel cognitieve stoornis	(degeneratieve) schade in het brein
1	Client is zichzelf bewust van zijn probleem	Anderen zijn zich vooral bewust van probleem
2	Antwoordt onafhankelijk	'Head turn sign'; kijkt naar anderen voor beantwoording
3	Gedetailleerde beschrijving van klachten en beperkingen	Afwezigheid details bij beschrijving van klachten en beperkingen
4	Gedetailleerde beschrijving eerder onderzoek en behandelingen	Verstrekt minder details over voorgeschiedenis
5	Kan begin en oorzaak problemen beschrijven	Moelijkheden om beginpunt te beschrijven
6	Cognitieve symptomen zijn vergelijkbaar met cognitieve missers die in gezonde populatie worden ervaren, maar extremer	Cognitieve symptomen liggen buiten de normale ervaringen
7	Wisselend beloop in de tijd	Stabiël op korte termijn en gewoonlijk verdere verslechtering op langere termijn
8	Interne inconsistentie tussen beschreven klachten en waarneming functioneren (bijv. woordvindproblemen)	Beschreven klachten en waarneming functioneren is consistent
9	Externe inconsistentie tussen beschreven klachten en testresultaten	Beschreven klachten en testresultaten zijn consistent
10	Wijst geruststelling af	Waardeert geruststelling

27

Teodoro T, Edwards MJ, Isaacs JD. A unifying theory for cognitive abnormalities in functional neurological disorders, fibromyalgia and chronic fatigue syndrome: systematic review. *J Neurol Neurosurg Psychiatry*. 2018 Dec;89(12):1308-1319.

28

Factors	Acute vs Chronic effect	Malleability Low/Med/High	Mechanism/Presumed cause of effect	Consistency/Inconsistency in literature
Individual Differences				
Intelligence	C	L	Biological	C
Gender	C	L	Biological	I
Age	C	L	Biological	C
Personality	C	L	Biological	I
Mental illness / Medical conditions	C	M	Preoccupying thoughts/Biological	C
Manipulated				
Emotion	A	M	Preoccupying thoughts	C
Stress/Anxiety	A	M	Preoccupying thoughts	C
Dieting	A/C ^b	H	Preoccupying thoughts	C
Craving	A	H	Preoccupying thoughts	I
Stereotype threat	A	H	Preoccupying thoughts	C
Temperature	A	H	Preoccupying thoughts/Biological	Insufficient
Mindfulness	Uncertain	H	Preoccupying thought control	Insufficient
Practice	Uncertain	H	Uncertain	I
Sleep	A	H	Uncertain	C
Bilingualism	C	M	Uncertain	C
Musical training	C	M	Uncertain	Insufficient
Altitude/Hypoxia	A/C*	H	Biological	Insufficient
Exercise	A/C*	H	Biological	I
Diet	A/C*	H	Biological	Insufficient
Drug Use	A/C*	H	Biological	C
Brain stimulation	A	H	Biological	C

Blasiman RN, Was CA. Why Is Working Memory Performance Unstable? A Review of 21 Factors. Eur J Psychol. 2018 Mar 12;14(1):188-231.

29

Journal of Health Service Psychology
<https://doi.org/10.1007/s42843-022-00056-7>

Multidisciplinary Approach to Brain Fog and Related Persisting Symptoms Post COVID-19

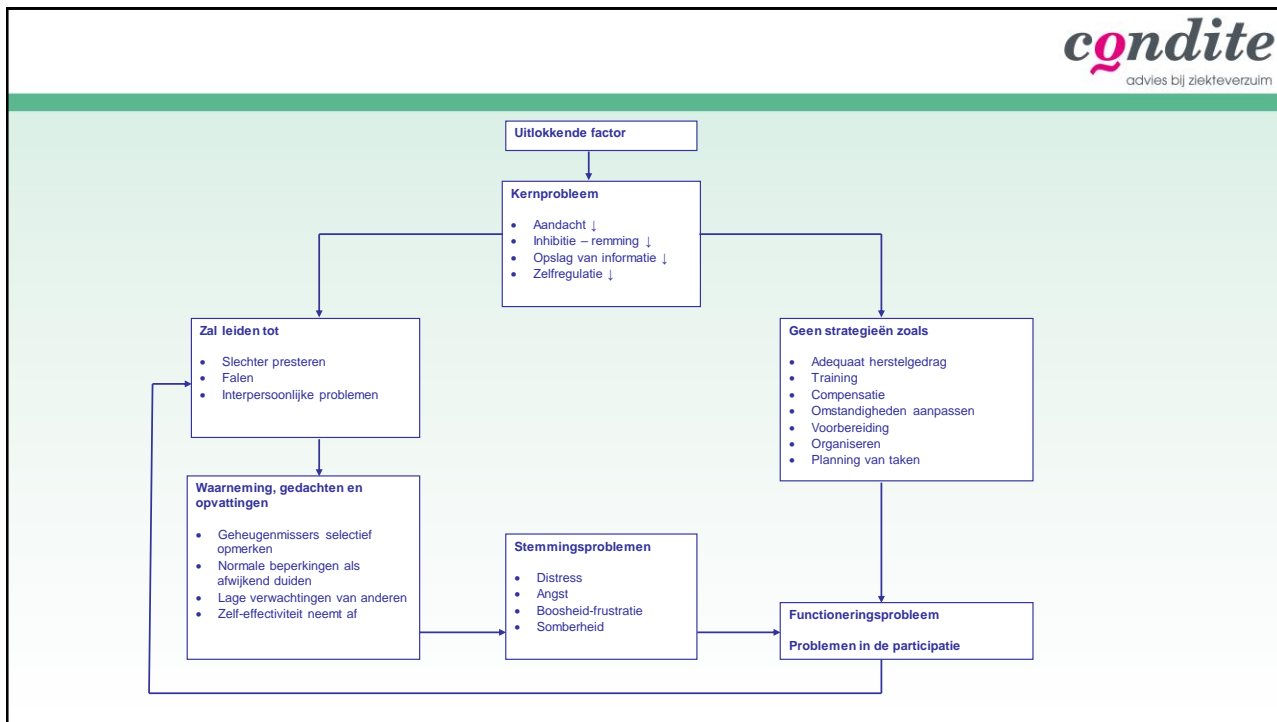
Kamini Krishnan · YuFang Lin · Kia-Rai M. Prewitt · Dawn A. Potter

© National Register of Health Service Psychologists 2022

- **Psycho-educatie**
- **Psychische factoren**
- **Aandachtraining**
- **Slaaphygiëne**

Krishnan K, Lin Y, Prewitt KM, Potter DA. Multidisciplinary Approach to Brain Fog and Related Persisting Symptoms Post COVID-19. J Health Serv Psychol. 2022;48(1):31-38.

30

31

COVID-19 - de laatste druppel die de emmer doet overlopen

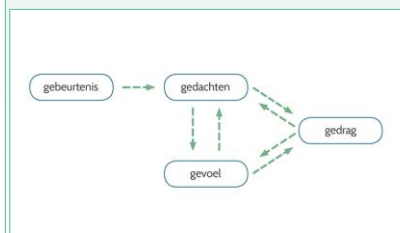
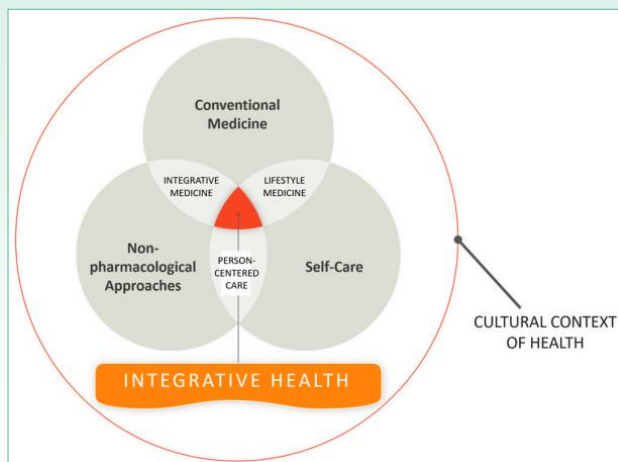
32

De aanleiding dat iemand zich ziek meldt, is vaak anders dan de reden van langdurig verzuim

Restauri N, Sheridan AD. Burnout and Posttraumatic Stress Disorder in the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic: Intersection, Impact, and Interventions. *J Am Coll Radiol.* 2020 Jul;17(7):921-926.

33

Roth A, Chan PS, Jonas W. Addressing the Long COVID Crisis: Integrative Health and Long COVID. *Glob Adv Health Med.* 2021 Nov 16;10:21649561211056597.

34

Clinical Research Articles

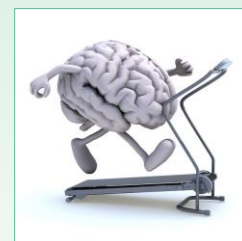
Training Memory Self-efficacy in the Chronic Stage After Stroke: A Randomized Controlled Trial

Neurorehabilitation and Neural Repair
27(2):110-117
© The Author(s) 2013
Reprints and permission: <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>
DOI: 10.1177/1154596812455222
<http://nnr.sagepub.com>

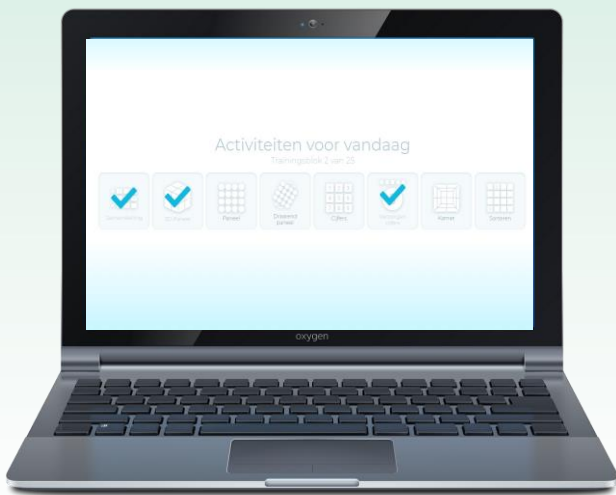

Laurien Aben, MSc^{1,2}, Majanka H. Heijnenbrok-Kal, PhD^{1,2}, Ellen M. P. van Loon, MD², Erny Groet, MSc³, Rudolf W. H. M. Ponds, PhD⁴, Jan J. V. Busschbach, PhD¹, and Gerard M. Ribbers, MD, PhD^{1,2}

Er moet meer aandacht worden gegeven aan het onderzoek van de cognitieve problemen van COVID-19 patiënten, om een adequate cognitieve training te kunnen bieden.

Pistarini C, Fiabane E, Houdayer E, Vassallo C, Manera MR, Alemanno F. Cognitive and Emotional Disturbances Due to COVID-19: An Exploratory Study in the Rehabilitation Setting. *Front Neurol.* 2021 May 17;12:643646.

37

38

Level 3.7

Progress 0%

Twist

39

ST u311717
Winkel Vrouw, 57 jaar Dhr. Verlooven

VOORTSCHRIFT

OVERZICHT OEFENINGEN BLOK INSTELLINGEN

25/25 blokken ST-50
 • Standard programma
 • 50 min./blok
 • 4.2 blokken/week (doel is 5)
 • Focus thema

25 Dagen
 25 Einddagblokken
 0 Meerdagse blokken

Zaag gemaakt 15-12-2021
 Laatste training 20-01-2022

Index 85 → 122
 +44% van Startindex

Gemiddelde bloktijd 46 min.

december 2021 12 blokken

6	7	8	9	10	11
13	14	15	16	17	18
20	21	22	23	24	25
27	28	29	30	31	

januari 2022 13 blokken

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

40

NeuroImage: Clinical 18 (2018) 262–278

Contents lists available at ScienceDirect

NeuroImage: Clinical

journal homepage: www.elsevier.com/locate/ynicl

Neuroplasticity of cognitive control networks following cognitive training for chronic traumatic brain injury*

Kihwan Han^{a,*}, Sandra B. Chapman^a, Daniel C. Krawczyk^{a,b}

^a Center for BrainHealth[®], School of Behavioral and Brain Sciences, The University of Texas at Dallas, Dallas, TX, USA
^b Departments of Psychiatry, University of Texas Southwestern Medical Center, Dallas, TX, USA

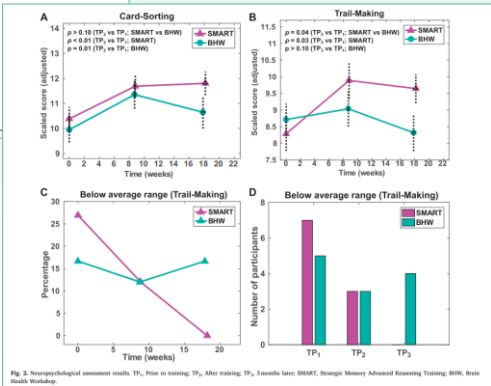
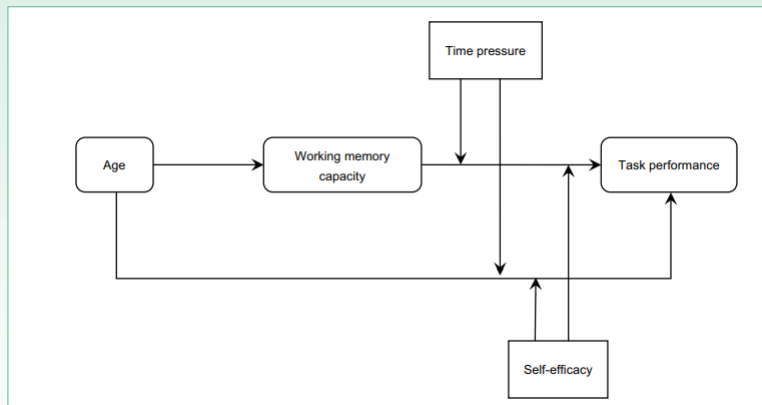

Fig. 3. Neuropsychological assessment results. TP₁, Prior to training; TP₂, After training; TP₃, 3 months later. SMART, Strategic Memory Advanced Reasoning Training; BHW, Brain Health Workshop.

41

Li F, Liu S, Zhang F, Huang H. Moderating Effects of Self-Efficacy and Time Pressure on the Relationship Between Employee Aging and Work Performance. Psychol Res Behav Manag. 2022 Apr 24;15:1043-1054. doi: 10.2147/PRBM.S359624. eCollection 2022.PMID: 35498545

42

advies bij ziekteverzuim

Vermijdingsdoel: het verdwijnen van de klachten is de voorwaarde om weer te (kunnen) functioneren

Toenaderingsdoel: het hervatten van functioneren vormt de voorwaarde om het probleem op te lossen

Scandinavian Journal of Primary Health Care, 2014; 32: 67-72

ORIGINAL ARTICLE

Symptom reduction due to psychosocial interventions is not accompanied by a reduction in sick leave: Results from a randomized controlled trial in primary care

KERSTI EJEBY¹, RUSLAN SAVITSKIJ¹, LARS-GÖRAN ÖST¹, ANDERS ERBOM¹, LENA BRANDT¹, JONAS RAMNEKÖ², MARIE ASBERG³ & LARS G. BAGKLUND¹

¹Centre for Family Medicine, Department of Neurobiology, Care Sciences and Society, Karolinska Institutet, Stockholm, Sweden, ²Innovator, Research & Development Centre, Nacks, Sweden, ³Department of Psychology, Stockholm University, Stockholm, Sweden, ⁴Clinical Epidemiology Unit, Department of Medicine, Karolinska Institutet, Solna, Sweden, ⁵Department of Clinical Science, Karolinska Institutet/Danderyd Hospital, Stockholm, Sweden

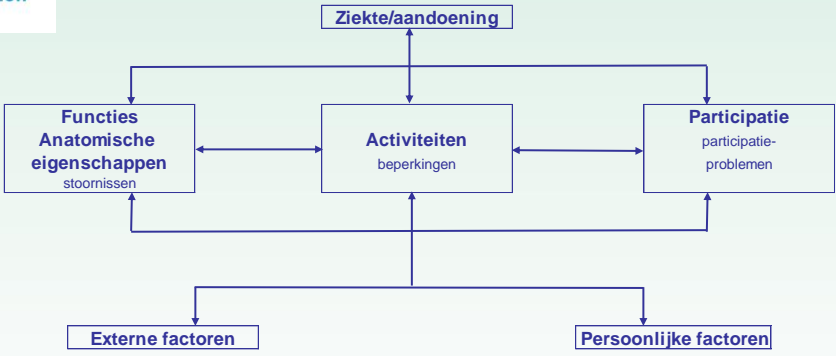

43

advies bij ziekteverzuim

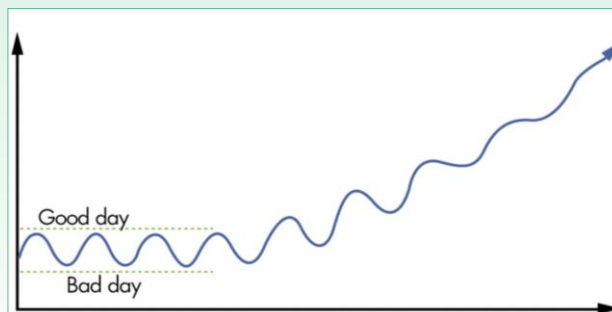
```

            graph TD
            Z[Ziekte/aandoening] --> F[Funcies Anatomische eigenschappen stoornissen]
            Z --> A[Activiteiten beperkingen]
            Z --> P[Participatie participatie-problemen]
            F <--> A
            A <--> P
            E[Externe factoren] --> F
            E --> A
            E --> P
            Pers[Persoonlijke factoren] --> F
            Pers --> A
            Pers --> P
            
```

~~Re-integratie is hierbij niet het begin, maar de laatste stap in dit proces!~~

44

45

Opbouw van werk: verander de betekenis van pijn!

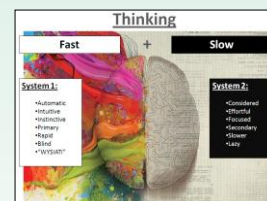
Work 35 (2010) 209–219
DOI 10.3233/WOR-2010-0973
IOS Press

Transforming the meaning of pain: An important step for the return to work

Marie-France Coutu^{a,*}, Raymond Baril^b, Marie-José Durand^a, Daniel Côté^a, Annick Rouleau^a and Geneviève Cadieux^a

^aRehabilitation School, Université de Sherbrooke, Longueuil, Québec, Canada

^bInstitut de recherche Robert-Sauvé en santé et sécurité du travail, Montréal, Québec, Canada

46

De juiste focus van de behandelaar/begeleider bepaalt de kans op werkhervatting.

Victor M, Lau B, Ruud T. Predictors of return to work among patients in treatment for common mental disorders: a pre-post study. BMC Public Health. 2017 Jul 18;18(1):27.

47

Meer dan 264 cliënten aangemeld met indicatie COVID-19: uitermate heterogeen beeld bij post-COVID-syndroom Nagenoeg allemaal zelfstandigen.

- **Expertise en advies met begeleiding naar werkhervatting**
EMDR, Tinnitus Retraining Therapie, Cognitieve gedragstechnieken
- **Werkgeheugentraining en Cognitieve re-integratie**
- **Neuropsychologisch onderzoek**

48

Ruim 100 afgeronde trajecten:

88% doel behaald

